

Koranen. Oversat af Ellen Wulff.

Forlaget Vandkunsten. København 2006. 542 sider.

Ellen Wulff har gjort et stort stykke arbejde ved helt egenhændigt at oversætte Koranen fra arabisk til dansk. Koranen er en meget vanskelig tekst at oversætte både sprogligt og stilmæssigt. Koranen er skrevet i rimet prosa med hyppige gentagelser, som giver teksten en klar rytme og meget smuk klang ved læsningen. Når man læser den arabiske Koran, får man en helhedsoplevelse ved kombinationen af det auditive (læsningen), det visuelle (kalligrafien) og forståelsen af tekstens budskab. En oversættelse kan aldrig gengive det visuelle, men den kan tilstræbe at gengive den auditive rytme sammen med en forståelse af teksten. Det er umuligt i en oversættelse at gengive tekstens rimede karakter, og Ellen Wulff har gjort et klogt valg ved ikke at tilstræbe rim selv i de korte vers. Til gengæld har hun gjort brug af originaltekstens gentagelser for at få tekstens digteriske kvalitet frem:

Læs op i din Herres navn, Han, som skabte,
som skabte mennesket af levret blod!
Læs op! Din Herre, den mest gavmilde, er den,
der lærte med pennen,
der lærte mennesket, hvad der ikke vidste.
(96:1-5)

Koranens tekst er ikke kun stilmæssigt vanskelig at oversætte, men den er også ofte meget svær at forstå. Der er mange ord, som man ikke helt kender betydningen af. Der er mange henvisninger til personer og steder, som ligeledes er uklare. Der er mange vers, som er flertydige og derfor svære at oversætte. Man har indenfor islam en årtusindlang

eksegetisk tradition, som har prøvet at fortolke det flertydige og forklare det dunkle. I forordet skriver Ellen Wulff, at hun ”lader teksten tale for sig selv [og derfor vil den danske tekst] – ligesom den arabiske – visse steder være temmelig uforståelig og åben for læserens egen fortolkning” (s.11). Hvis denne bemærkning skal forstås således, at oversættelsen gengiver på dansk originaltekstens flertydighed uden fortolkninger, er det misvisende. Bemærkningen antyder, at den danske oversættelse er en ordret gengivelse af den arabiske originaltekst, som helt uproblematisk også gengiver originaltekstens flertydigheder. I realiteten er det dog aldrig muligt at lave en oversættelse, som udviser den eksakt samme flertydighed som originalteksten. Det er heller ikke muligt at oversætte Koranen – eller hvilken som helst anden tekst – uden at fortolke den. Oversætter er nødt til at foretage valg, og disse valg gør oversættelsen til én fortolkning af originalteksten.

Et eksempel på originaltekstens flertydighed fremkommer i vers 16:93, som Ellen Wulff oversætter: ”[...] men Han vildleder, hvem Han vil og retleder, hvem Han vil [...]”. En anden grammatisk forsvarlig oversættelse ville være: ”men Han vildleder den som vil [vildledes] og retleder den som vil [retledes]”, hvilket er den fortolkning A. S. Madsen har valgt i sin danske oversættelse (Madsen, 16:94).¹ Ellen Wulffs oversættelse følger den mest almindelige fortolkning af teksten, mens A. S. Madsens oversættelse er en sjældent forekommende fortolkning, men begge oversættelser er fortolkninger af en flertydig originaltekst.

---

¹ Koranen, oversættelse af A. S. Madsen, Nusrat Džahan Moskéen, Hvidovre 2001, 4. udgave. Madsens versnummerering afviger fra standardudgaven.

I sin fodnote til verset angiver Madsen den anden, mere almindelige fortolkning og oversættelse. Ellen Wulff har ikke den samme mulighed for at fremhæve tekstens flertydighed, fordi man i den foreliggende udgave har valgt at udelade noter.

Et andet eksempel på oversættelsesproblemer forekommer i vers 24:31, som nævner kvinders påklædning: ”de skal lægge deres hovedslør (= pl. *khumur* af sg. *khimar*) hen over deres halsudskæring (= *jayb*)”. I oversættelsen giver verset et påbud om at tildække hovedet og halsudskæringen. Den arabiske tekst er dog mere problematisk. For det første ved man ikke præcis, hvilken type beklædning *khimar* henviser til. Ordets grundbetydning er ”noget som tildækker”. Versets ordlyd ”deres *khumur*” indikerer, at *khimar* var en del af kvindernes beklædning, men det er uklart, hvilke dele af kvindekroppen den har tildækket. Den eksegetiske tradition har forskellige fortolkninger af ordet, og Ellen Wulff gengiver en af dem ved at oversætte ordet som ”hovedslør”. Det andet uklare ord i verset er ordet *jayb*, som har basisbetydningen ”fold”. Også her har den klassiske eksegetiske tradition givet flere forklaringer. Denne forskellighed afspejles af de to danske oversættelser, hvor Ellen Wulff har valgt at fortolke ordet som ”halsudskæring”, mens A. S. Madsen har fortolket det som ”bryster” (Madsen, 24:32).

Ordet *nushuz* optræder i Koranen to gange, begge gange i vers som taler om forholdet mellem ægtefæller. I vers 4:128 er det konen, som frygter *nushuz* fra sin ægtefælles side og i vers 4:34 er situationen omvendt, og det er manden, som frygter konens *nushuz*. Ordet *nushuz* har en grundbetydning af ”at rage frem, stikke ud” og kan i over-

ført betydning oversættes som ”disharmoni, uenighed”. Ellen Wulff oversætter ordet som ”brutalitet”, når der er tale om mandens *nushuz* mod sin kone, og hun oversætter ordet som ”ulydighed”, når der er tale om kvindens *nushuz* mod sin mand. Hendes oversættelse følger den traditionelle fortolkning, at ordet har to forskellige betydninger alt afhængig af den handlendes køn. Muslimske feminister har kritiseret denne traditionelle tolkning og forkastet den som et udtryk for et patriarkalsk samfundssyn. De har ligeledes henledt opmærksomheden på, at mange koranoversættelser viderebringer de klassiske eksegeters patriarkalske diskurs ved at give ordet to helt forskellige, kønsbestemte oversættelser.² Her har Ellen Wulff valgt at følge traditionen i stedet for at benytte muligheden for en mere kønsneutral oversættelse.

Sunni-muslimere og shi’a-muslimere er uenige om tolkningen af den første sætning i vers 5:6, som giver detaljerede instrukser for den rituelle afvaskning før bønnen. Ellen Wulff oversætter: ”Når I stiller jer op til bøn, skal I vaske ansigt og hænder op til albuen og gnide hoved og fødder op til anklen!” Syntaksen giver to muligheder for at fortolke sætningen. Udover dette findes der også to forskellige læsetraditioner. Standardudgaven angiver ordene ”ansigt”, ”hænder” og ”fødder” som akkusativer og sunni-muslimerne betragter dem alle som objekter for verbet ”at vaske”. Ordet ”hoved” er i genitiv og læses som objekt for ver-

² Sa’diyya Shaikh, ”Exegetical Violence: Nushuz in Quranic Gender Ideology”, *Journal for Islamic Studies*, vol. 17, 1997, 49-73. Margot Badran, ”Gender”, *Encyclopaedia of the Qur’an*, vol. 2, ed. J. D. McAuliffe, Brill, Leiden 2002, s. 291-292.

bet ”at gnide”. Når sunnierne udfører deres rituelle vask, vasker de ikke kun deres ansigter og hænder men også deres fødder. Den anden læsetradition angiver ordene ”ansigt” og ”hænder” i akkusativ, mens ordene ”hoved” og ”fødder” begge er i genitiv og derfor læses som objekter for verbet ”at gnide”. Shi’a-muslimerne følger denne læsetradition, og derfor vasker de ansigtet og hænderne men gnider hovedet og fødderne. Shi’a-muslimerne kan godt acceptere standardudgaven med ordet ”fødder” i akkusativ, men også i dette tilfælde betragter de ordet som et objekt for verbet ”at gnide”.³ Ellen Wulff har arbejdet med den arabiske standardudgave, hvor ordet ”fødder” står i akkusativ. I sin oversættelse har hun valgt at følge shi’a-muslimernes fortolkning og har oversat ordet som objekt for verbet ”at gnide”. Til gengæld følger A. S. Madsen i sin oversættelse sunni-muslimernes fortolkning og gentager imperativet ”vask” i parentes før ordet ”fødder”: ”[...] så vask jeres ansigter og jeres hænder indtil albuerne og stryg jer over hovedet og (vask) jeres fødder” (Madsen, 5:7).

Ellen Wulffs koranoversættelse er skrevet på moderne dansk, og den er fri fra den kunstige arkaisering, som præger mange oversættelser. Mange af udtrykkene er smukke, og det er lykkedes hende i mange tilfælde at gengive tekstens stilmæssige karakter. Har vi så fået en koranoversættelse, hvor vi kan slå op, hvad Koranen rent

faktisk siger om forskellige ting? Nej, det har vi ikke. Vi har fået en flydende oversættelse, som giver en – men kun en – fortolkning af Koranens tekst. Ellen Wulff har gjort et fint stykke arbejde ved at frembringe en letlæselig, dansksproget fortolkning af Koranen.

Irmeli Perho

Adjunkt i klassisk arabisk og islam

Det Teologiske Fakultet

Århus Universitet

---

³ Om shi’a fortolkninger, se al-Tabarsi, *Majma’ al-bayan fi tafsir al-Qur’an*, Qum 1403 AH, vol. 2, s. 163-166. Om de to læsetraditioner, se al-Tabari, *Jami’ al-bayan fi ta’wil al-Qur’an*, vol. 4, Beirut 1412 AH, s. 466 og 469. Fortolkningen af vers 5:6 diskuteres også i Joseph E. Lowry, ”Ritual purity”, *Encyclopaedia of the Qur’an*, ed. J. D. McAuliffe, Brill, Leiden 2004, vol. 4, s. 500.